7/6288

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI
İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü

15 HAZ 2005

SAYI : B.02.1.DPT.0.08.04-22/2763
KONU Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Genel Sekreterlik)

İLGİ: 24.5.2005 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-11279 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazıda, Bursa Milletvekili Ertuğrul YALÇINBAYIR'ın, Dünya Bankası'nın yolsuzluk ve yönetişim endeksine ilişkin olarak verdiği yazılı soru önergesinin cevaplandırılması istenmektedir. Ertuğrul YALÇINBAYIR tarafından, aşağıdaki hususların cevaplandırılması istenmektedir.

Dünya Bankası'nın 1996-2004 tarihlerini kapsayan yolsuzluk ve yönetişim kriterlerinin açıklandığı basın ve yayın yoluyla öğrenilmiştir. Konu ile ilgili olarak;

1-Dünya Bankasının değerlendirmede esas aldığı kriterler nelerdir? Kriterlerin ülkeler bakımından karşılaştırmalı tablosu nasıldır?

2-Dünya Bankasının vardığı sonuçları Türkiye açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

3-Yolsuzlukları önleme hususunda alınan ve alınacak tedbirler nelerdir? Yolsuzlukla mücadeleyi yeterli buluyor musunuz?

Söz konusu sorulara ilişkin olarak verdiğimiz cevaplar aşağıda belirtilmektedir:

1- Dünya Bankası çalışanlarından Daniel Kaufmann, Aart Kraay ve Massimo Mastruzzi tarafından 1996-2004 yıllarını kapsayan bir Yönetişim Göstergeleri çalışması yayımlanmıştır. Bu çalışmada yönetişimin altı boyutuna bakılarak 209 ülke yukarıdan aşağıya doğru sıralanmıştır. Daha somut bir deyişle; siyasi, medeni ve insan hakları ölçülerek "hesap verilebilirlik" ölçütü; terörizm dahil şiddet benzeri tehditlerin ölçümü ve hükümetlerde değişiklik dikkate alınarak "siyasi istikrarsızlık ve şiddet" ölçütü; kamu hizmetinin sunumunun kalitesi ve bürokrasinin becerisine göre oluşturulan "yönetim etkinliği" ölçütü; serbest piyasayı olumsuz olarak etkileyen politikaların ölçümüne dayalı olarak oluşturulan "düzenleme külfeti" ölçütü; suç ve şiddetin olasılığı ve polis, mahkeme ve sözleşmelerin uygulanmasındaki kalitenin ölçümüne dayalı "hukukun üstünlüğü" ölçütü ve son olarak küçük ve büyük rüşvetler ile irtikabı da içeren kamu gücünün özel çıkarlar için kullanılması ölçümüne dayalı olarak "yolsuzluğun kontrolü" ölçütüne dayalı altı kriter ile ülkelerin yönetişim düzeyi sıralaması incelenmiştir.

2- Dünya Bankasının üç elemanı tarafından yapılan bu çalışma, Dünya Bankasının resmi görüşünü yansıtmamaktadır. Kaufmann, Kraay ve Mastruzzi

Adres : Necatibey Caddesi No. 108 06100 / ANKARA
Tel : 0 (312) 294 62 10 - 294 62 30
0 (312) 294 50 00
Fax : 0 (312) 294 62 77

tarafından yapılan bu çalışmada; Türkiye her bir ölçüt bakımından orta sıralar civarında yer almaktadır. Ancak, 1996, 1998, 2000, 2002 ve 2004 yılları bakımından yapılan bu incelemede, 2002 yılı ile 2004 yılı karşılaştırıldığında Türkiye'nin hesap verilebilirlik, siyasi istikrarsızlık ve şiddet, yönetim etkinliği, hukukun üstünlüğü ve yolsuzluğun kontrolü ölçütleri bakımından aldığı puanların yükselmiş olduğu, sadece düzenleme külfeti ölçütü bakımından aldığı puanın aşağıya düşmüş olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışma hakkında ayrıntılı bilgi için http://www.worldbank.org/wbi/governance/govdata/ ağ adresine başvurulmalıdır. Dünya Bankasının söz konusu üç elemanı tarafından yapılan bu çalışma, Türkiye'nin iyi yönetişim hedefine ulaşabilmesi için yoğun bir çaba gösterilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

3- 58 ve 59 uncu hükümet dönemlerinde yolsuzluğa karşı mücadele amacıyla çeşitli önlemler alınması yoluna gidilmiştir. Bu önlemlerden birisi, 9.10.2003 tarih ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunudur. Kanunun amacı; demokratik ve saydam yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme haklarını kullanmalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Bu kanun, 24 Nisan 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

2003 Yılında Adalet Bakanının onayıyla yolsuzluğa karşı özel bir çalışma grubu kurulmuştur. Grubun temel görevi yolsuzluk ve usulsüzlük yapanlara verilecek cezaları caydırıcı kılmak için önerilerde bulunmaktır.

2003 yılında yine Adalet Bakanının onayıyla yolsuzlukla mücadele konusunda bir başka çalışma grubu kurulmuştur. Çalışma grubunun görevi, farklı kanunlarda geçen ticari sır, bankacılık sırrı, askeri sır, mahremiyet, gizli, gizlilik gibi kavramların kurum bazında yeniden tanımlanmasına imkan veren ve -ulusal güvenlik hariç- gizliliği teşvik eden tüm unsurları inceleyecek bir uzmanlık raporu hazırlamak ve devlet, bankacılık, ticari ve müşteri sırrını daha somut ve dar bir şekilde ortaya koymaktır. Çalışma Grubu Devlet Sırları Kanunu ile Ticari Sır Kanunu Taslaklarını hazırlamıştır.

Yine, yolsuzluklarla etkin mücadele edebilmek amacıyla Adalet Bakanlığınca Yolsuzlukla Mücadele Kanunu Tasarısı hazırlanmıştır. Tasarı ile yolsuzlukla etkin mücadele verilmesi ilkesi yönünde yolsuzluk suçlarının kovuşturulması ve soruşturulmasında uygulanacak usul ve esaslar belirlenmektedir. Tasarının yakın bir zamanda kanunlaşacağı öngörülmektedir.

Yolsuzlukla etkin mücadele verebilmek amacıyla, yolsuzluğa karşı uluslararası mücadele verilmesini sağlayıcı düzenlemelerin benimsenmesi yoluyla da yolsuzluğa karşı bir takım önlemler almak yoluna gidilmektedir. Nitekim, Avrupa Konseyinin "Yolsuzluğa Dair Ceza Hukuku Sözleşmesi" nin onaylanması 14.1.2004 tarih ve 5065 sayılı Kanunla uygun bulunmuştur. Söz konusu sözleşme, 5.2.2004 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanmış ve onay kararı 2 Mart 2004 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Yine, yolsuzlukla mücadelede etkin bir uluslararası işbirliğini öngören Avrupa Konseyinin "Yolsuzluğa Dair Özel Hukuk Sözleşmesi" nin onaylanması 17.4.2003 tarih ve 4852 sayılı Kanunla uygun bulunmuştur. Bu sözleşme, 28.5.2003 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanmış ve onay kararı 17

7/6288

Haziran 2003 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. 1997 yılında imzaya açılan Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi Hakkındaki OECD Sözleşmesinin gereğini yerine getirebilmek amacıyla 2.1. 2003 tarih ve 4782 sayılı Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi İçin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun çıkarılmış ve söz konusu kanun 11 Ocak 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yine, Avrupa Konseyinin Yolsuzlukla İlgili Sözleşmelerinin, imzacı devletler tarafından uygulanıp uygulanmadığını denetlemekle görevli olarak kurulmuş bulunan Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu'na, (GRECO- Group of States Against Corruption) Türkiye, 1.1.2004 tarihinde üye olmuştur.

2003 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde; milletvekillerinden oluşan bir soruşturma komisyonu kurulmuş, söz konusu komisyona, siyasi yaşamda geçmiş 5 yıllık dönemde yapılan yolsuzlukları soruşturma ve araştırma görevi verilmiştir. Komisyon 57 nci Hükümet üyesi 6 bakanı özellikle kamu ihalelerinde yolsuzluk yaptığı iddiasıyla suçlamış, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu ise komisyon raporunu kabul ederek söz konusu bakanları Yüce Divana göndermiştir. Söz konusu bakanların yargılanmalarına, Yüce Divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesinde devam edilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Doç. Dr. Abdüllatif ŞENER
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı